

DENETİM ODAĞI ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Yard. Doç. Dr. Demet ÖNGEN

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Bu araştırmanın amacı, Nowicki-Strickland İç-Dış Denetim Odağı Ölçeği'nin (1973) geçerlik ve güvenirliğini araştırmaktır. Veri toplamak amacıyla, ölçek 7. ile 10. sınıfa devam eden 337 ergene uygulanmıştır. Varimax rotasyonlu faktör analizi çalışması sonucunda anababa için denetim odağı, başarı için denetim odağı, akran ilişkileri için denetim odağı, batıl inanç için denetim odağı ve kader için denetim odağı olarak adlandırılan beş boyut bulunmuştur. Maddelerin en düşük faktör yük değeri .30 olup, 5 faktörün açıkladığı toplam varyans % 38.98'dir. Alt ölçekler için tutarlılık katsayıları .74, .59, .61, .62, .47 ve toplam ölçek için .72 olarak hesaplanmıştır.

Anahtar Sözcükler: denetim odağı ölçeği, denetim odağı, güvenirlik ve geçerlik.

VALIDITY AND RELIABILITY OF THE LOCUS OF CONTROL SCALE

Demet ÖNGEN, Asst. Prof.

Akdeniz University, School of Education, Dept. Of Educational Sciences

The purpose of this research was to investigate the validity and reliability of Nowicki-Strickland Internal-External Locus of Control Scale (1973). The scale was administered to 337 adolescents in grades 7 through 10. Five factors were extracted by principal component analysis with varimax rotation; the factors were named locus of control for relationship with parents, locus of control for achievement, locus of control for relationship with peers, locus of control for superstition and locus of control for faith. Factor items had minimum loadings of .30 and accounted for % 38.98 of the total variance. The internal consistency correlations of the sub-scales were .74, .59, .61, .62, and .47. The internal consistency correlation of the total scale was .72..

Keywords: *locus of control scale, locus of control, reliability and validity.*

demet öngen

İçten veya dıştan olmak üzere genellenmiş pekiştireç beklentisi şeklinde tanımlanan denetim odağı, son yirmi beş yıldır en çok araştırılan kişilik değişkenlerindedir. Rotter (1966) denetim odağını bireyin davranışları ile bu davranışların sonuçları arasındaki ilişkinin algılanması olarak kavramsallaştırmıştır. Ortaya çıkan bir sonucun önemli oranda bireyin çaba, yetenek gibi kendi davranışlarına bağlı olduğuna inananların içten denetimli; şans, kader, talih veya güç sahibi diğer insanlar tarafından belirlendiğine inananların ise dıştan denetimli olduğu kabul edilmektedir.

Denetim odağı, eğitim ortamındaki öğrenci davranışlarının açıklanmasında oldukça önemli bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Dıştan denetimli öğrenciler için öğretmenin övgüsü, kurulan sınıf arkadaşlıkları ve alınan iyi notlar bireyin kişisel çaba veya yeteneği ile ilişkili değildir ve dolayısıyla bunları kazanmak için çaba harcamak gereksizdir. Diğer taraftan istenilen sonuca ulaşmanın bireyin kendi çaba ve davranışlarının bir sonucu olduğunu düşünen öğrenciler, zeka, sosyo-ekonomik düzey, cinsiyet gibi farklılıklardan çok algılanan denetim odağına bağlı olarak istenilen sonuçlara ulaşabileceklerdir.

Denetim odağının diğer psikolojik değişkenlerle olan ilişkisi, özellikle ergenler üzerinde gerçekleştirilen önemli bir çalışma alanını oluşturmaktadır. İçten denetimli olmak yüksek eğitime devam etmekle (Ekstrom, Goertz, Pollack ve Rock, 1986), kendi davranışlarının sorumluluğunu almakla, bağımsız olmakla, benlik kontrolüyle (Lefcourt,1981), kaygıyı azaltmakla (Nunn, 1988), uzun dönemli amaçlar için kısa dönemli ödülleri ertelemekle (Miller, 1978; Strickland ,1973), evde, okulda ve arkadaşlık ilişkilerinde olumlu uyumla (Chandler, Wolf, Cook ve Dugovics,1980) ve liderlik performansı ile (Andersan ve Schneier, 1988) ilişkili bulunmuştur. Dıştan denetimli olmanın, intihar girişiminde bulunan ergenlerde önemli bir risk faktörü oluşturduğu (Beautrasis, Joyce ve Mulder ,1999) kızlarda düşük eğitimsel beklentileri yordadığı (Trusty ve Harris ,1998), zihinsel özür, öğrenme güçlüğü çeken ve yüksek risk altında olan ergenlerin dışsal denetim algısına sahip oldukları (Wehmeyer,1994), evden kaçan kızların dıştan denetimli oldukları (Sharlin ve Mor Barak, 1992) bulunmuştur. Dıştan denetimli olmanın, ergenlik döneminde uyum bozukluğu gösteren ergenlerde, düşmanlık (Haeven, Rajab ve Bester, 1986), saldırganlık (William ve Vantres, 1969), gibi davranış bozuklukları ile bağlantılı birçok tutum ve davranışla ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar vardır.

Denetim odağı algısı ile yaş değişkeni arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmaların sonuçları denetim odağının yaşla birlikte içselleştiğini göstermektedir: Knoop (1981) ve Cairns, McWhirt, Duffy, ve Barry (1990) erkek ergenlerde denetim odağı algısının zaman geçtikçe içselleştiğini, özellikle

demet öngen

10. ve 11. sınıflarda en büyük değişikliğin yaşandığını bulmuşlardır. İçten denetimli olmanın lise yılları boyunca cinsiyet etmeni ile etkileşim içerisinde arttığını (Chubb, Fertman ve Ross, 1997), kontrol yüklemelerinin yaşla birlikte daha içselleştirdiğini (Gatz ve Karel ,1993) ortaya koyan bulgular da elde edilmiştir. Kulas'ın (1996) boylamsal çalışmasında ise denetim odağının ergenlikte duraganlık gösterdiği ancak Chubb ve arkadaşlarının (1997) lise yılları boyunca yürüttükleri boylamsal çalışmada ise sınıf düzeyi ve sınıf düzeyi ve cinsiyet etkileşim etkisi olduğu bulunmuştur.

Denetim odağı algısı üzerinde cinsiyetin etkisine ilişkin bulgular da çelişkilidir. Bazı araştırmalar kızların daha dıştan denetimli olduklarını (Cairns, McWhirter ve Barry, 1990), diğerleri ise denetim odağı algısında cinsiyet farkı olmadığını (Adame, Johnson ve Cole, 1989; Dellas ve Jernigan, 1987) göstermektedir.

Yukarıdaki araştırmalar incelendiğinde, denetim odağının özellikle ergenlik döneminde diğer psikolojik değişkenlerle olan ilişkisinin önemli bir çalışma alanını oluşturduğu görülmektedir. Türk ergenleri üzerinde de benzer çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış ölçeklere gereksinim vardır. Bu araştırmanın amacı, Nowicki- Strickland İç-Dış Denetim Odağı Ölçeği'ni (1973) Türkçe'ye uyarlamak ve Türk ergenlerinden oluşan bir grup üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını gerçekleştirmektir.

YÖNTEM

Araştırmanın örneklemini özel bir okula devam eden 337 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin 90'ı 7. sınıfa, 104'ü 8.sınıfa, 89'u 9. sınıfa, ve 54'ü 10. sınıfa devam etmektedir. Öğrencilerin 181'i kız, 156'sı erkektir.

İç-Dış Denetim Odağı Ölçeği'nin (İDDOÖ) uygulanabilmesi için okulun İlk ve Orta öğretim Müdürlerine araştırmanın amacı ve uygulama aşaması anlatılmıştır. 2001-2002 eğitim öğretim yılında, ders saatleri içerisinde sınıflara girilmiş, araştırmacı tarafından öğrencilere ergenlere yönelik bir çalışmaya katılmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Denekler araştırmacının denetiminde ölçeği yanıtlamışlardır.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Nowicki-Strickland İç-Dış Denetim Odağı Ölçeği (1973) araştırmacı tarafından Türkçe'ye çevrilmiş, Türkçe ölçek maddeleri çevirinin özgün

demet öngen

metne uygunluğu, Türkçe anlaşılabilirliği ve ölçme değerlendirme açılarından, konunun uzmanları tarafından birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmiştir. Ölçeğin öğrenciler tarafından anlaşılabilirliğinin sınanması için bir ön uygulama yapılmıştır. Ölçek 40 maddeden oluşmakta ve değerlendirme dörtlü Likert tipi bir ölçek üzerinde yapılmaktadır. Denekler ölçek maddelerini Kesinlikle katılıyorum (1), Katılıyorum (2), Katılmıyorum (3), ve Kesinlikle katılmıyorum (4) seçeneklerinden birini seçerek yanıtlamaktadırlar. Madde 2, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 33, 34, 37, 39 tersten puanlanmaktadır. Ölçeğin her bir faktöründen alınan yüksek puan, bireyin içten denetimli olduğunu, düşük puan ise dışta denetimli olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Bu çalışmada madde seçiminde faktör yük değeri için kabul edilen minimum değer .30'dur. Ölçeğin iç geçerliliğini incelemek için madde analizi çalışması yapılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin, ergenleri denetim odağı açısından ne derece ayırt ettiği, toplam ölçek puanlarına göre üst % 27'lik grup ile alt %27'lik grubun madde puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığı, t-testi ile değerlendirilmiştir. Faktör puanları arasındaki ilişkiler, Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı kullanılarak incelenmiştir. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları için alt boyutlar ve toplam ölçek için Cronbach Alfa iç tutarlılık ve Spearman- Brown katsayıları hesaplanmıştır.

BULGULAR

İç-Dış Denetim Odağı Ölçeği'nin yapı geçerliliğini sinamak amacıyla 337 denekten elde edilen puanlara faktör analizi, temel bileşenler yöntemi uygulanmış ve özdeğeri 1.0000'in üzerinde olan 14 faktör saptanmıştır. Elde edilen 14 faktör toplu olarak varyansın % 59.814'ünü açıklamaktadır. Ancak faktör sayısının fazla olması ve anlamlı yapılar oluşturmaması nedeniyle onaylayıcı analiz özgün ölçekte olduğu gibi 5 faktörlü olarak yapılmıştır. Bu analiz sonucunda, 24., 22., 39.,1.,7., 10., 17.,ve 5. maddelerin faktör yük değerlerinin .30'un altında olduğu ve 23.,9. ve 30. maddelerin birden fazla faktörde yük değerine sahip oldukları görülmüştür. Daha anlamlı boyutlar elde edebilmek için bu maddeler ölçekten çıkarılarak geriye kalan 29 madde için faktör analizi yinelenmiştir. Bu analizin sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. İDDOÖ'nin Faktör Yapısı ve Maddelerin Faktör Yük Değerleri

Madde No	F1	F2	F3	F4	F5
M20	,701				
M18	,668				
M32	,619				
M33	,593				
M28	,574				
M14	,567				
M2	,531				
M16	,314				
M27		,633			
M21		,585			
M15		,561			
M37		,516			
M13		,470			
M19		,460			
M29		,352			
M11		,311			
M26			,656		
M36			,645		
M4			,510		
M34			,473		
M3			,429		
M31			,417		
M25			,399		
M35				,791	
M38				,745	
M40					,642
M12					,493
M6					,458
M8					,447

Tablo 1'de görüldüğü gibi "Aile İlişkileri İçin Denetim Odağı" adı verilen ilk faktör 8 maddeden oluşmakta, maddelerin faktör yük değerleri .70 ile .31 arasında değişmektedir. Bu faktörde evde işlerin işleyişi konusunda söz sahibi olmak, anababaya düşüncelerini, isteklerini kabul ettirebilmek, anababanın önemli konularda ergen hakkında yaptığı yorumlar ve ergene gösterilen tepkiler ile ilgili maddeler yer almaktadır. "Başarı İçin Denetim Odağı" adı verilen 2. faktör 8 maddeden oluşmakta, maddelerin faktör yük değerleri .63 ile .35 arasında değişmektedir. Bu faktörde başarıyı neyin belirlediğine ilişkin maddeler yer almaktadır. Bu maddeler, zeka, çalışmaya istekli olma, çaba gösterme ve akademik başarı sağlamada çalışmaya atıfta bulunma ile ilgilidir. "Akran İlişkileri İçin Denetim Odağı" adı verilen 3. faktör 7 maddeden oluşmakta, maddelerin faktör yük değerleri .65 ile .39 arasında değişmektedir. Bu faktör akran ve arkadaş ilişkileri ile ilgilidir. "Batıl İnanç İçin Denetim Odağı" adı verilen 4. faktör 2 maddeden

demet öngen

oluşmakta, maddelerin faktör yük değerleri .79 ile .74 arasında değişmektedir. Bu faktörde şans ve uğur getiren maddelerin varlığına inanmakla ilgili maddeler vardır. “Kader İçin Denetim Odağı” adı verilen 5. faktör 4 maddeden oluşmakta, maddelerin faktör yük değerleri .64 ile .44 arasında değişmektedir. Bu faktördeki maddeler sorunları çözme yolunun kader ya da işlerin kendi haline bırakılması yaklaşımı ile ilgilidir. Boyutların özdeğerleri, açıkladıkları varyans ve Cronbach Alfa değerleri Tablo 2’te görülmektedir. Toplam ölçek için hesaplanan Spearman-Brown değeri .69’dur. Bu değer özgün çalışmada 9.-11. sınıfa devam eden ergenler için .74 olarak bulunmuştur (Nowicki-Strickland,1973).

Tablo 2. Boyutların Açıkladığı Varyans, Özdeğerler ve Cronbach Alfa Değerleri

Faktör	Özdeğer	Açıklanan Varyans	Açıklanan Varyans	Cronbach Alfa
F 1	4,139	14,271	14,271	.74
F 2	2,241	7,726	21,997	.59
F 3	1,908	6,580	28,557	.61
F 4	1,682	5,801	34,378	.62
F 5	1,335	4,605	38,983	.47
Toplam				.72

Özgün ölçekteki ilk faktör akran ilişkileri için denetim odağı iken, bu çalışmada ilk faktörün aile ilişkileri için denetim odağı olduğu görülmektedir. Diğer faktörler incelendiğinde de Türk örnekleminde elde edilen faktör yapısının özgün ölçeğin faktör yapısından farklılık gösterdiği, ancak yeni oluşan faktör yapısının isimlendirilebilecek anlamlı örüntüler oluşturduğu görülmektedir. Özgün ölçekteki diğer faktörler sırasıyla akran ilişkileri, aile ilişkileri, başarı, genel ilişkiler ve sorunlar için denetim odağıdır. Faktör örüntüsündeki bu farklılığın kültürel etmenlere bağlı olduğu düşünülmektedir. Özgün ölçeğin varimax rotasyonlu faktör analizinde beş faktör, toplam varyansın % 36.8’ini açıklamaktadır.

Ölçeğin faktör puanları arasındaki ikili korelasyonlara ilişkin değerler Tablo 3’te verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, 2 maddeden oluşan faktör 4 hariç, tüm faktörler arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar 4. faktör hariç diğer faktörlerin birbirine bağımlı bir yapıda olduğunu, diğer bir anlatımla ölçeğin denetim odağıyla ilgili birbiriyle ilişkili boyutları ölçtüğüne işaret etmektedir.

Ölçekte yer alan maddelerin ergenleri denetim odağı açısından ne derece ayırt ettiğini değerlendirmek amacıyla hesaplanan toplam ölçek puanlarına göre üst % 27’lik puan aralığındakiler ile alt %27’lik puan aralığındakilerin madde puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 3. Faktör Puanları Arasındaki İkili Korelasyonlar

Faktör		F1	F2	F3	F4
F2	r	.101			
	p	.032			
F3	r	.339	.124		
	p	.000	.011		
F4	r	.021	-.027	-.037	
	p	.48	.314	.247	
F5	r	.382	.117	.180	.062
	p	.000	.016	.000	.127

Tablo 4. İç Dış Denetim Odağı Ölçeği Madde Analizi Sonuçları

Madde No	Üst% 27-Alt%27 Farkin Anlamlılık Testi (t)	p
M2	5,236	,000
M3	5,821	,000
M4	3,203	,002
M6	6,584	,000
M8	6,089	,000
M11	3,906	,000
M12	10,333	,000
M13	4,606	,000
M14	8,268	,000
M15	3,415	,001
M16	5,543	,000
M18	9,051	,000
M19	3,461	,001
M20	10,255	,000
M21	6,588	,000
M25	2,886	,004
M26	5,471	,000
M27	3,425	,001
M28	7,320	,000
M29	3,356	,001
M31	9,280	,000
M32	12,150	,000
M33	8,075	,000
M34	5,294	,000
M35	2,062	,041
M36	6,231	,000
M37	8,297	,000
M38	3,691	,000
M40	3,750	,000

demet öngen

Tablo 4'te de verildiği gibi, t-testi sonuçları 35. madde hariç diğer maddelerde üst % 27'lik grubun madde ortalama puanının, alt % 27'lik grubun madde ortalama puanından anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu göstermektedir. Ayırt edicilik düzeyi .041 ($p < .05$) olan 35. madde, yüksek faktör yük değerine sahip olması nedeniyle ölçme aracından atılmamıştır.

SONUÇ

Bu araştırmada, Nowicki-Strickland Denetim Odağı Ölçeği'nin (1973) 337 öğrenci üzerinde geçerlilik ve güvenilirliği incelenmiştir. Bu amaçla 40 maddeden oluşan ölçek Türkçe'ye çevrilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek için uygulanan faktör analizi çalışmasında 11 maddenin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Geriye kalan 29 maddenin 5 faktörden oluştuğu bulunmuştur. Türk örnekleminde elde edilen faktör yapısının özgün ölçeğin faktör yapısından farklılık gösterdiği, ancak yeni oluşan yapının "Aile İlişkileri İçin Denetim Odağı", "Başarı İçin Denetim Odağı", "Akran İlişkileri İçin Denetim Odağı", "Batıl İnanç İçin Denetim Odağı" ve "Kader İçin Denetim Odağı" olarak isimlendirilebilecek anlamlı yapılar oluşturduğu görülmüştür.

Ölçeğin faktör puanları arasındaki ikili korelasyonlar incelendiğinde, 4. faktör hariç 1., 2., 3., ve 5. faktörler arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar ölçeğin denetim odağıyla ilgili birbiriyle ilişkili boyutları ölçtüğüne işaret etmektedir. Ölçeğin güvenilirliğini incelemek için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları, 1.faktör için .74, 2. faktör için .59, 3. faktör için .61, 4. faktör için .62, 5. faktör için .47 ve toplam ölçek için .74 bulunmuştur. Beşinci faktör hariç diğer faktörlerin yeterli iç tutarlılığa ulaştığı söylenebilir. Üst %27 ve alt %27'lik gruplar arası madde analizi çalışması 35.'inci madde hariç diğer maddelerin ayırt edicilik düzeyinin yüksek olduğunu göstermiştir.

Sonuç olarak İç-Dış Denetim Odağı Ölçeği'nin, öğrencilerin denetim odağı algılarını ölçmeyi amaçlayan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir. Araştırmacılardan ergenler üzerinde gerçekleştirecekleri çalışmalarda bu ölçeği kullanarak denetim odağı ile akademik başarı, ergenlik dönemindeki arkadaşlık ve anababa ilişkileri ve stresle başa çıkma gibi birçok değişken arasındaki ilişkileri incelemeleri beklenmektedir.

demet öngen

KAYNAKÇA

- Adame, D.A., Johnson, T.C., & Cole, S. P. (1989). "Physical Fitness, Body Image, and Locus of Control in College Freshmen and Women". **Perceptual and Motor Skills**, 68, 400-402.
- Anderson, C. R., & Schneider, C. E. (1978). "Locus Of Control, Leader Behavior and Performance Among Management Students." **Academy Of Management Journal**, 21, 690-698.
- Beautrais, A. L., Joyce, P. R & Mulder, R. T. (1999). "Personality Traits and Cognitive Styles as Risk Factors for Serious Suicide Attempts Among Young People." **Suicide and Life Threatening Behavior**, 29, 37-47.
- Caims, E., Mcwhirter, L., Duffy, U., & Barry, R. (1990). "The Stability of Self Concept in Late Adolescence: Gender and Situational Effects". **Personality and Individual Differences**, 11, 937-944.
- Chandler, T. A., Wolf, F. M., Cook, B., & Dugovics, D. A. (1980). "Parental Correlates of Locus of Control in Fifth Graders." **Merrill-Palmer Quarterly**, 26, 183-195.
- Chub, N., H., Fertman, C. I., & Ross, J. L. (1997). "Adolescent Self Esteem and Locus of Control: A Longitudinal Study of Gender and Age Differences" **Adolescence**, 32, 125, 113-29.
- Dellas, M., & Jernigan, L.P. (1987). "Occupational Identity Status Development And Gender Comparisons." **Journal Of Youth And Adolescence**, 16, 587-600.
- Ekstrom, R. B., Goertz M. E., Pollavk, J. M: & Rock D. A. (1986). "Who Drops out of School and Why? Findings From A National Study." **Teachers College Record**, 87, 356-373.
- Gatz, M. & Karel, M. (1993). "Individual Change in Perceived Control in 20 Years." **International Journal Of Behavioral Development**, 16 (2), 305-322.
- Heaven, P.C. L. Rajab, D., & Bester, C..L. (1986). **Hostility & Locus of Control in South Africa. Personality & individual Differences**, 7, 415-417.
- Knoop, R. (1981). "Age and Correlates of Locus of Control." **Journal Of Psychology**, 108, 103-106
- Kulas, H. (1996). "Locus of Control in Adolescence: A Longitudinal Study." **Adolescence**, 31(123) 721-729.
- Lefcourt, H. M.(1981). **Research with The Locus of Control Construct: Assessment Method.** (Vol:1) , Newyork: Academic Press.
- Miller , D. T. (1978). "Locus of Control and Ability to Tolerate Gratification Delay: When Is Better to be an External?" **Journal Of Research in Personality**, 12, 49-56.
- Nowicki, S., & Strickland, B. (1973). „A Locus Of Control Scale For Children." **1. Consult Clinical Psychology**, 40, 148-154.

- Nunn, G. D. (1988). „Concurrent Validity Between The Norwicki-Strickland Locus of Control Scale and The Statetrait Anxiety inventory For Children.” **Educational And Psychological Measurement**, 48, 435-438.
- Rotter, J.B. (1966). “Generalized Expectancies for Internal Versus External Control of Reinforcement.” **Psychology Monologue**. Volume 80 (Whole No.609).
- Sharlin, S. A. & Morbarak M. (1992). “Run Away Girls in Distress : Motivation, Background and Personality.” **Adolescence**, 27(106), 387-406.
- Strickland,B. R. (1973).“ Delay of Gratification and Internal Locus of Control in Children“ **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, 40, 338-345.
- Trusty, J.,Harris, M.B.C.(1999).”Lost Talent: Predictors of The Stability of Educational Expectations Across Adolescence.” **Journal of Adolescent Research**,14,359-382.
- Wehmeyer, M.,L. (1994). „Perceptions of Self Determination and Psychological Empowerment of Adolescents with Mental Retardation.” **Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities**, 29 (1), 9-21.
- Williams, G.,& Vantress, F.E. (1969). “Relation Between Internalexternal Control & Agression” **Journal Of Personality**, 71, 59-61.

Yazar Hakkında Bilgi

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü Antalya
Tel: 0242 2261950
E-mail: demet@sci.akdeniz.edu.tr

EK-1. İç Dış Denetim Odağı Ölçeği

Faktör 1
20-Ailemin benim hakkımda verdiği kararlarda çoğu kez bana söz düşmez
18- Ailemin herhangi bir konudaki fikrini değiştirmek neredeyse olanaksızdır
32- İnsanlar çoğu zaman hiçbir haklı neden olmadan bana kızıyorlar
33-Ne zaman istesem, anne ve babam bana yardımcı olurlar. (-)
28- Çoğu zaman evde işlerin istediğim gibi gelişmesi için uğraşmamın bir yararı olmaz
14-Hatam olmadığı halde olan bitenle ilgili sık sık suçlandığım olur
2- Ailem, çoğu zaman söylemek istediklerimi dikkate alır.(-)
16-Bazı insanlar doğuştan benden daha şanslıdır
Faktör 2
27-Yaşamımda iyi şeyler gerçekleştiğinde, bunlar tamamen çok sıkı çalışmamın ürünüdür.(-)
21-Önceden plan yaparsam, işlerim daha iyi gider. (-)
15- Sınavlardan yüksek notlar almak benim için çok şey ifade eder.(-)
37- Eğer yeterli çabayı gösterirsem, olaylar istediğim gibi gelişir. (-)
13- Yeterince iyi çalışırsam, her derste başarılı olabilirim. (-)
19-Akıllı olmak, şanslı olmaktan daha iyidir (-)
29-Ev ödevlerimi yapıp yapmamamın aldığı notlar üzerinde önemli bir etkisi vardır.(-)
11-Güne iyi başlarsam, ne yaparsam yapayım o gün güzel geçer. (-)
Faktör 3
26-Eğer bana düşman olan bir yaşıtım varsa, bu durumu engellemek için yapabileceğim çok az şey vardır.
36-Yaşıtılarından birisi bana kızarsa bunu engellemek için yapabileceğim bir şey yoktur.
4- Arkadaşlarımla fikirlerimi değiştirmek benim için çoğu zaman olanaksızdır
34-İnsanların beni sevip sevmemesi benim nasıl davrandığıma bağlıdır.(-)
3-Bir şeyi yanlış yaptığımda onu düzeltmek için yapabileceğim çok az şey vardır.
31-Birisi beni sevmediği takdirde bunu değiştirmek için yapabileceğim pek fazla bir şey yoktur.
25-Arkadaşlarıma istediklerimi yaptırmak kolaydır. (-)
Faktör 4
35-Bana uğur getiren eşyalarım vardır.
38-Dört yapraklı bir yonca bulursam bunun bana iyi şans getirebileceğine inanırım.
Faktör 5
40-Bir çok sorunu çözenin en iyi yolunun üzerinde düşünmemek olduğuna inanıyorum
12-Çoğu zaman çok fazla çaba göstermeye değmez, çünkü kötü giden bir şeyi asla düzeltemem.
6-Eğer hasta olacağım varsa ,ne yaparsam yapayım hasta olmaktan kendimi koruyamam.
8-Bir ceza aldığımda zaman, bu cezanın genellikle hiçbir haklı nedeni olmadığını düşünürüm.